A decorative border on the left side of the page. It features a vertical strip of traditional Ukrainian embroidery with a red and white geometric pattern. To the right of the embroidery, there are several stalks of golden wheat. Below the wheat, there is a bouquet of flowers, including yellow sunflowers, red poppies, purple and white flowers, and a cluster of red berries.

**Всеукраїнська
українознавча гра
«Соняшник -
учитель»**

СОНЯШНИК®

Українознавча Гра

gra-sonyashnyk.com.ua

*Art-shop.
com.ua*

Комплект завдань
Всеукраїнського конкурсу
фахової майстерності для
вчителів-україністів «Соняшник-
учитель» складається з
двадцяти завдань у тестовій
формі з вибором **однієї**
правильної відповіді з п'яти
запропонованих.

На виконання завдань
відводиться **30 хвилин.**

Історія української мови

Серед поданих слів знайдіть одне, яке було не запозичене зі старослов'янської мови, а створене українським мовознавцем Євгеном Тимченком за зразком старослов'янського.

- а) *благодать*;
- б) *злодій*;
- в) *всесвіт*;
- г) *богослов*;
- д) *воєвода*.

- *Розгорнута відповідь*: Усі слова, окрім *всесвіт*, запозичені зі старослов'янської мови (див., напр., Старославянський словарь (по рукописям X–XI веков). – М., 1999. С. 86, 97, 121, 240). Слово *всесвіт* створив у 1920-х роках український мовознавець Є. Тимченко зі старослов'янського словосполучення ВЪСЬ СВѢТЪ (див., напр., Німчук В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. – К., 1992. – С. 18), можливо, за зразком польської мови (Етимологічний словник української мови: У 7 т. – К., 1983. – Т. 1. – С. 434). Решта слів мають яскраві ознаки старослов'янізмів, бо є складними з першими частинами *благо-*, *зло-*, *бого-*, *вой-*. Легко бачити, що слова *благодать*, *злодій*, *богослов*, *воєвода* мають суголосні відповідники в інших слов'янських мовах (білоруськ. *благадаць*, *злодзей*, *багаслоў*, *ваявода*; болгарськ. *благодат*, *злодей*, *богослов*, *войвода*; македонськ. *благодат*; польськ. *złodziej*, *wojewoda*; російськ. *благодать*, *злодей*, *богослов*, *воєвода*; сербськ. *благодат*, *богослов*; чеськ. *bohoslav*). Порівняйте й розбіжність: білоруськ. *сусвет*; болгарськ. *вселена*; македонськ. *универзум*; польськ. *wszecħwiat*; російськ. *вселенная*; сербськ. *свемир*. **Відповідь**: в.

У реченні *Копали-сьмо на гредочці, Сіяли-сьмо вогірочки.*

спостерігаємо залишки давньої граматичної форми

а) імперфекта;

б) перфекта;

в) плюсквамперфекта;

г) супіна;

д) аориста.

- *Розгорнута відповідь:*
Структура південно-західних говіркових дієслівних форм типу *робили-сьмо, варили-сьте* не зрозуміла без історичного пояснення. Такі дієслова сягають однієї із чотирьох праслов'янських форм минулого часу – перфекта, який складався з активного дієприкметника минулого часу на *-лъ, -ла, -ло* основного дієслова й допоміжного дієслова *бути* в теперішньому часі. Сучасні діалектні морфеми *-сьмо, -сьте* – це залишки давніх особових форм дієслова *бути*. **Відповідь:** б.

Мовознавство

Скільки предикативних частин містить складне речення *«Я стаю ніби меншим а навколо більшає росте і міниться увесь світ і збагачене білими хмарами небо і одноногі скрипучі журавлі що нікуди не полетять і полатані веселим зеленим мохом стріхи і блакитнава діброва під селом і чорнотіла туманцем підволохачена земля що пробилася з-під снігу»* (розділові знаки пропущено)?

- а) три предикативні частини;
- б) чотири предикативні частини;
- в) вісім предикативних частин;
- г) сім предикативних частин;
- д) шість предикативних частин.

- *Розгорнута відповідь: У складному реченні «¹Я стаю ніби меншим, а ²навколо більшає, росте і міниться увесь світ: і збагачене білими хмарами небо, і одноногі скрипучі журавлі, ³що нікуди не полетять, і ²полатані веселим зеленим мохом стріхи, і блакитнава діброва під селом, і чорнотіла, туманцем підволохачена земля, ⁴що пробилася з-під снігу» (М. Стельмах) є чотири предикативні частини з різними видами зв'язку (сурядним і підрядним). Це складна синтаксична конструкція. Перша предикативна частина (¹Я стаю ніби меншим) є двоскладною, непоширеною, неускладненою; друга частина (а ²навколо більшає, росте і міниться увесь світ: і збагачене білими хмарами небо, і одноногі скрипучі журавлі, і ²полатані веселим зеленим мохом стріхи, і блакитнава діброва під селом, і чорнотіла, туманцем підволохачена земля) є двоскладною, поширеною, ускладненою однорідними підметами, перед якими вживається узагальнювальне словосполучення увесь світ, однорідними означеннями; третя та четверта предикативні частини становлять собою підрядні означальні (³що нікуди не полетять; ⁴що пробилася з-під снігу).
Відповідь: б.*

- Знайдіть речення, у якому немає плеонастичної конструкції.
- а) *Викладачі обґрунтували запропоновані пропозиції щодо формування в студентів професійних знань, умінь і навичок;*
- б) *Двосторонні близькі контакти між лідерами та високими посадовими особами України та Малайзії протягом 20 років мали епізодичний характер;*
- в) *У результаті процесу зародження нових асоціативних зв'язків і виникають творчі ідеї вирішення проблеми;*
- г) *Українці в очікуванні остаточних результатів президентських перегонів;*
- д) *Підготовка спрямована на опанування фахівцем-практиком комплексу педагогічних методів.*

- *Розгорнута відповідь*: Плеоназм (від грецького $\pi\lambda\epsilon\omicron\nu\alpha\sigma\mu\omicron\xi$ – ‘надмірність, перебільшення’) – вислів, у якому є близькозначні слова, одне з яких зайве. Плеонастичними є такі конструкції: *запропоновані пропозиції* (слово *пропозиція* має значення ‘те, що пропонується чий-небудь увазі, виноситься на обговорення, розгляд’, тому лексема *запропоновані* в словосполученні є зайвою за семантикою); *близькі контакти* (у слові *контакт* є значення ‘дотичність, зв’язок, узаємодія’, яке дублює слово *близькі*; контакти не можуть бути далекими); *творчі ідеї* (слово *ідея* містить елемент значення ‘творчість’, ідеї не можуть бути нетворчими); *остаточних результатів* (у слові *результат* міститься значення ‘закінчення чогось’, тому варто прибрати слово *остаточний*, яке також містить значення ‘кінець, підсумок, залишок’). **Відповідь**: д.

Література

«В Чернігівській гімназії батьковим учителем був Леонід Глібов, і батько завжди дуже тепло, з великою симпатією і пошаною згадував його, дуже любив його байки, силу їх знав напам'ять і гарно декламував нам», – так про свого батька згадувала

Розгорнута відповідь: У Чернігівській гімназії, де навчався Петро Косач – батько Лесі Українки (д), учителем був Леонід Глібов, до якого вдячний учень на все життя зберіг любов і повагу, багато його творів знав напам'ять і часто пізніше декламував своїм дітям, про що й згадувала Леся Українка.

На інших зображеннях – Марко Вовчок (а); Ольга Кобилянська (б); Олена Пчілка (в); Наталія Кобринська (г). **Відповідь:** д.

Українознавство

На Січі інколи можна було побачити, що літній козак звертався до більш молодого, називаючи останнього «батьком», а той, у свою чергу, іменував літнього «сином». У зв'язку із чим виникала така логічна суперечність?

- а) старший козак завдячував життям молодому;
- б) молодший козак обіймав більш високу посаду;
- в) молодший козак раніше прийшов на Січ;
- г) молодший козак був більш багатий;
- д) старший козак був менш досвідченим.

- *Розгорнута відповідь:* У стосунках між козаками брався до уваги не вік, а час вступу в Січ: хто вступив раніше, мав перевагу перед тим, хто вступив пізніше, тому молодий козак називав більш літнього «сином», а більш літній іменував молодого «батьком», хоча «батькові» могло бути 20, а «синові» 40 років. **Відповідь:** В.

За цим етнокультурним
регіоном України закріпилася
метафора *український*
П'ємонт.

- а) Слобожанщина;
- б) Наддніпрянщина;
- в) Галичина;
- г) Придніпров'я;
- д) Поділля.

- *Розгорнута відповідь: Український П'ємонт* – метафора, часто вживана щодо Галичини та її столиці Львова.
- Одним із перших, хто назвав Галичину українським П'ємонтом, був український історик Михайло Грушевський. 1906 року в статті, яка так і називалася – «Український П'ємонт», він писав: «В останнє десятиліття ХІХ століття Галичина, незважаючи на власні досить важкі умови національного і економічного існування, стає центром економічного руху і щодо українських земель Росії відіграє роль культурного арсеналу, де створювались і вдосконалювались засоби національного культурного та політико-громадського відродження українського народу».
- Метафора ґрунтується на тому, що П'ємонт – це місцевість в Італії, звідки почалося звільнення від чужинців (австрійців) та об'єднання італійських земель. У ХІХ ст. найпопулярнішими були терміни, запозичені з історії італійського визвольного руху, які символізували перемогу національних сил: *П'ємонт* – відродження, *Ірредента* – об'єднання співвітчизників, *карбонарій* – революціонер.
- За чверть століття, з 1890-х рр. до Першої світової війни, Галичина перетворюється на справжній «Український П'ємонт».
- Процес п'ємонтизації охоплював різні боки життя галицького суспільства та відбувався в різних напрямках: активна громадська діяльність, кооперативний рух, військово-спортивні організації, піднесення науки, освіти, культури краю, утворення політичних партій. **Відповідь:** в.

Тематичне спрямування завдань

«Соняшник-учитель»
(2016–2017 н.р.)

сторіччя Української революції
1917–1921 років

150-річчя Михайла Грушевського
українське козацтво

500-річчя Дмитра Байди
Вишневецького

байкарство і 190-річчя Леоніда
Глібова.

Тематичні завдання

Існування цього друкованого видання на початку 1860-х років було журналістським подвигом Леоніда Глібова. Газета була видатним явищем української провінційної преси свого часу, гідним супутником столичного журналу «Основа». Про яке видання йде мова?

- а) «Черниговский листок»;
- б) «Черниговские губернские ведомости»;
- в) «Черниговский вестник»;
- г) «Черниговская газета»;
- д) «Земской сборник Черниговской губернии».

- *Розгорнута відповідь:* Видання щотижневої газети «Черниговский листок» можна розглядати як приклад позитивного впливу журналу «Основа» на українське громадянство й українську журналістику. Навесні 1861 року Леонід Глібов подав до Київського цензурного комітету клопотання про дозвіл видавати в м. Чернігові щотижневу газету. Одночасно звернувся й до директора гімназії, у якій працював учителем, із проханням про підтримку. До цензурного комітету було подано й програму нового часопису. У газеті передбачалося друкувати літературні твори невеликого розміру; новини й повідомлення зі столиці губернії та повітових міст; популярні статті із сільського господарства, домоводства, промисловості, торгівлі, медицини, освіти тощо; бібліографічні повідомлення та короткі відгуки про книжки; а також оголошення приватних осіб та офіційних установ. 12 липня 1861 року Л. Глібов розпочав видання «Черниговского листка». Чернігів у ті роки, хоч і був невеликим провінційним містом, але в ньому жили відомі діячі свого часу: Павло Чубинський, Опанас Маркевич, Степан Ніс. Свідома українська інтелігенція навіть змогла об'єднатися й утворити громадську організацію – товариство шанувальників рідної мови. **Відповідь:** а.

Загальновідомо, що майстри художнього слова (Ж. де Лафонтен, І. А. Крилов, Л. І. Глібов) часто робили переспіви байок Езопа. У всіх названих авторів у творчому доробку наявний твір з однаковим сюжетом та дійовими особами. Дослівно переклавши назву байки І. А. Крилова, А. Й. Присяжнюк припустився помилки. А ось Л. І. Глібов чудово володів народною мовою, тому, викладаючи власну версію розгортання подій у байці, такої помилки не зробив. Назвіть другого персонажа твору, якщо першим є Коник.

- а) Собака;
- б) Мураха;
- в) Осел;
- г) Бджола.
- д) Соловей.

- *Розгорнута відповідь*: Ідеться про байку Л. І. Глібова «Коник-стрибунець». В Езопа – «Мурашки й Цикада», у Ж. де Лафонтена – «Коник і Мураха», в І. А. Крилова – «Стрекоза и муравей» (А. Й. Присяжнюк переклав як «Бабка й муравель»). У той час, коли І. А. Крилов створював свої байки, у російській народній мові коників називали «стрекозами», бо вони «стрекочуть». **Відповідь:** б.

«Соняшник-учитель» 2018 р.

- 250-річчя Івана Котляревського
- 130-річчя Остапа Вишні
- 240-річчя Григорія Квітки-Основ'яненка
- Український гумор

A decorative border on the left side of the page. It features a vertical strip of traditional Ukrainian embroidery (vyshyvanka) with a red and white geometric pattern. To the right of the embroidery, there are several golden wheat stalks and a bouquet of flowers including yellow sunflowers, red poppies, purple and white flowers, and a cluster of red berries.

«Соняшник-учитель»
2018 р.

17 жовтня 2018 р.

15 .00 – 15.30